

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

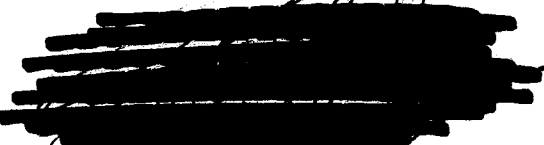
- Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/4815	11 december 1992

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 96/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE
96/92

(Afgesloten 111000 DEC 1992)

Bosnië-Herzegovina

Bosnische regeringseenheden, die in de praktijk voornamelijk uit Moslims bestaan, hebben gemeld dat zij de Servische veroveringen bij Sarajevo van de laatste dagen deels teniet hebben gedaan. Naar eigen zeggen hebben de Bosniërs ook de verbinding tussen het Bosnisch-Servische hoofdkwartier in Pale en de belegeraars van Sarajevo verbroken. Dit wijst er eens te meer op dat het in militair opzicht voor de Serviërs vrijwel onmogelijk zou zijn geheel Sarajevo militair onder controle te brengen en te houden.

Een (Moslim-)vertegenwoordiger van de Bosnische strijdkrachten heeft bij UNPROFOR een klacht ingediend, omdat Servische eenheden in de republiek een groot aantal pantserpersoneelsvoertuigen zouden hebben overgeschilderd in de kleuren van de VN en met behulp daarvan proberen bij hun aanvallen vuur van Bosnische zijde te ontlopen. In dat verband drong hij er bij UNPROFOR op aan de VN-troepenbewegingen met de Bosnische strijdkrachten te coördineren. Dit laatste zal UNPROFOR echter willen vermijden om geen schijn van partijdigheid op zich te laden. Overigens hebben de Serviërs de beschuldiging ontkend en gesteld dat juist de Bosniërs misbruik maken van de VN-kleuren.

Volgens het (pro-)Servische persbureau TanJug heeft in de omgeving van Bihac (west-Bosnië) een bijeenkomst plaatsgevonden van ontevreden Moslims. Deze stond onder leiding van een Moslim-lid van het Bosnische presidium, Abdic. Naar verluidt zal op korte termijn een nieuwe bijeenkomst worden georganiseerd, waarbij de afscheiding van een deel van de Bihac-regio van de rest van Bosnië-Herzegovina zal worden besproken. De afgelopen maanden was herhaaldelijk sprake van onenigheid tussen president Izetbegovic en Abdic. Er waren in dat kader berichten dat laatstgenoemde op bevel van de president gearresteerd en zelfs vermoord zou zijn. Het is echter denkbaar dat de betreffende melding bovenal een Servische poging betreft om de onenigheid tussen de Bosnische Moslims te verscherpen.

De president van de "Kroatische" gebieden in Bosnië-Herzegovina (door de Kroaten aangeduid als Herceg-Bosna), Boban, heeft recentelijk onderstreept dat Izetbegovic op grond van constitutionele bepalingen zijn presidentschap op 20 december a.s. moet overdragen aan een Kroaat. De Bosnische Kroaten zijn echter volgens Boban in beginsel bereid Izetbegovic ook na die datum als president te erkennen, mits de HVO, de belangrijkste Kroatische militie in Bosnië-Herzegovina, nieuwe ministers van Binnen- en Buitenlandse Zaken in de Bosnische regering mag aanwijzen. In ruil zouden de Kroaten hun recht om een minister van Defensie te benoemen, willen opgeven. Deze voorwaarden zullen vermoedelijk onaanvaardbaar zijn voor de Bosnische Moslims, omdat de HVO, die het Bosnische gezag niet erkent en in de praktijk naar aansluiting van de "Kroatische" gebieden bij Kroatië lijkt te streven, in dat geval grote invloed zou verwerven op het buitenlandse beleid en de interne veiligheidsaangelegenheden van Bosnië-Herzegovina. Het opgeven van de ministerspost van Defensie vormt slechts een schijnconcessie van de Kroaten, omdat de Bosnische strijdkrachten voor een effectieve verdediging tegen de Serviërs in de praktijk zijn aangewezen op nauwe samenwerking met de HVO.

~~_____~~

Tegen deze achtergrond is vermeldenswaard dat Izetbegovic's partij, de SDA, heeft geprotesteerd tegen pogingen van de HVO om in Mostar, de hoofdstad van Herceg-Bosna, Moslim-politiemannen op te nemen in de ordediensten van het gebied. Volgens de SDA staat dit haaks op hun positie als ambtenaren van de Bosnische staat. Anderzijds heeft de lokale HVO erop gewezen dat het bestaan van Herceg-Bosna een realiteit is, die ook de Bosnische autoriteiten moeten erkennen. Ook deze melding onderstreept derhalve het autonome optreden van Boban en de HVO in Bosnië-Herzegovina.

Recentelijk is gemeld dat kolonel Divjak, het enig overgebleven Servische lid van het Bosnische opperbevel, is gearresteerd door Bosnische veiligheidsdiensten. De leiding van de HVO heeft gesteld dat deze arrestatie verband houdt met het feit dat Divjak betrokken was bij wapensmokkel en samenzweringen tegen de Bosnische regering, en dat hij Groot-Servische sympathieën koestert. Dit laatste is overigens uiterst onwaarschijnlijk, omdat Divjak door zijn functie in het Bosnische opperbevel feitelijk partij heeft gekozen tegen de politieke leiding van de Bosnische Serviërs. Later is van Moslim-zijde gemeld dat Divjak niet gearresteerd is, maar voor zijn eigen veiligheid is ondergedoken. De betekenis van de melding is onduidelijk, maar deze lijkt in ieder geval te onderstrepen dat de etnische tegenstellingen in Bosnië-Herzegovina ook het functioneren van de strijdkrachten kunnen beïnvloeden.

Internationale vredesinspanningen

De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Eagleburger heeft gesteld dat hij de komende dagen in Europa overleg zal voeren over een eventuele opheffing van het wapenembargo tegen Bosnië-Herzegovina. De Bosnische regering en vrijwel alle islamitische landen dringen reeds geruime tijd aan op opheffing van het embargo, omdat de Bosnische Moslims stellen anders niet in staat te zijn het overwicht van de Serviërs in zware wapens teniet te doen. Tot op heden hebben de EG en andere westerse staten de opheffing van het embargo afgewezen, omdat die stap escalerend zou werken. Het initiatief van Eagleburger moet mogelijk worden gezien tegen de achtergrond van een recente resolutie van de Organisatie van Islamitische Landen, die het Westen ervan beschuldigt onvoldoende te doen voor de Bosnische Moslims. In dat kader werd gedreigd met eigen initiatieven als de VN-vredesinspanningen niet vóór 15 januari 1993 concrete resultaten zouden opleveren. Met name werd gezinspeeld op wapenleveranties ten gunste van de Bosnische Moslims.

Servië/Montenegro

De regering van federaal premier Panic heeft op vragen in het federale parlement van de extreem-nationalistische SRS (de "Chetniks") geantwoord dat een militair verdrag met de Bosnische Serviërs uitgesloten is, omdat de regering Bosnië-Herzegovina als een onafhankelijke staat beschouwt. Opmerkelijk was echter dat de regering een militaire interventie van "Joegoslavië" in het buurland ten gunste van de Serviërs niet uitsloot als reactie op agressie van Kroatische zijde of in geval van een grootschalige internationale interventie in Bosnië-Herzegovina. Het is voor het eerst dat de federale regering zo openlijk zinspeelt op een mogelijke hernieuwde betrokkenheid van "Joegoslavië" bij de strijd in het buurland. Dit houdt vermoedelijk verband met de verkiezingscampagne voor het Servische presidentschap, waarin Panic (tevens waarnemend minister van Defensie) zich gedwongen ziet nationalistische gestes te doen om zijn populariteit te vergroten. Zijn standpunt kan ook zijn ingegeven door druk vanuit de "Joegoslavische" strijdkrachten, waarin de nationalistische stromingen prominent vertegenwoordigd zijn.

Er zijn overigens indicaties voor een nieuw politiek zelfbewustzijn van de "Joegoslavische" strijdkrachten. Het blazoen van de "oude" JNA was het afgelopen jaar aanzienlijk geschonden, met name door de tegenvallende militaire prestaties

[REDACTED]

in Kroatië en Bosnië-Herzegovina. Na de vorming van het "nieuwe" Joegoslavië en de daarmee gepaard gaande herstructurering van de "Joegoslavische" strijdkrachten, lijken deze zich nu te oriënteren op hun rol in de nieuwe republiek. Hoewel met name de CGS Panic zich afzijdig houdt in de machtsstrijd tussen de hervormingsgezinden en de socialisten in "Joegoslavië", moet er rekening mee worden gehouden dat de strijdkrachten op relatief korte termijn een meer prominente rol in het politieke leven zullen gaan spelen.

Kroatië

De politie van de "Servische" gebieden in Kroatië heeft gemeld dat vorige week drie Servische politie-agenten zijn gedood bij een Kroatische infiltratiepoging in de Krajina, in het achterland van de Kroatische havenstad Zadar (UNPA-zuid). Hoewel tegen de achtergrond van het Kroatische streven om uiteindelijk het Kroatische gezag over geheel Kroatië desnoods gewapenderhand te herstellen een dergelijke poging tot infiltratie zeker niet is uitgesloten, is het ook denkbaar dat de Servische melding zowel de Servische als ook de internationale publieke opinie wil wijzen op de Kroatische dreiging tegen de Krajina.

Etnisch-Servische vertegenwoordigers in het Kroatische parlement hebben aange-drongen op een versoepeling van de procedures voor het verwerven van het Kroatische staatsburgerschap. Daarop werden zij sterk bekritiseerd door Kroatische afgevaardigden, die dreigden alle Serviërs uit Kroatië te verdrijven. Het verzoek van de betreffende Serviërs, die in tegenstelling tot de (Servische) autoriteiten in de UNPA's het gezag van de Kroatische regering wèl erkennen en trachten binnen het Kroatische staatsverband de belangen van de Serviërs te behartigen, houdt verband met hun opvatting dat de Kroatische autoriteiten de verzoeken om Kroatisch staatsburgerschap uit nationalistische overwegingen traineren. De reactie van de etnisch-Kroatische gedelegeerden lijkt dit vermoeden te onderstrepen. De melding geeft aan dat ook buiten de UNPA's de etnische verhoudingen in Kroatië gespannen zijn.

Macedonië

De Veiligheidsraad van de VN zal zich nog deze week buigen over een voorstel van SG Ghali om uiterlijk medio februari een bataljon VN-militairen te stationeren aan de grenzen van Macedonië met Albanië, Kosovo en Servië. Aanleiding hiertoe is het rapport dat een VN-onderzoeksmis-sie vorige maand heeft uitgebracht over de situatie in Macedonië. Volgens deze missie hebben de Albanese autoriteiten gesteld dat een eventuele escalatie van de tegenstellingen in Kosovo zal leiden tot militaire betrokkenheid van Albanië bij dit conflict. Daarbij zouden de Albanese strijdkrachten tevens gebruik kunnen maken van doorgangsroutes door Macedonië, dat op deze wijze direct bij vijandelijkheden tussen Albanië en "Joegoslavië" betrokken zou raken.

Tot op heden hadden de Albanese autoriteiten weliswaar gesteld dat Albanië bij een eventueel conflict in Kosovo ook militair betrokken zou kunnen raken, maar niet openlijk gezinspeeld op een actieve Albanese militaire interventie in Kosovo. Ook is het voor het eerst dat er een directe militaire relatie wordt gelegd tussen een eventuele crisis in Kosovo en in Macedonië. Overigens zou de stationering van een VN-vredesmacht in laatstgenoemde republiek met name een politieke signaalfunctie vervullen en als zodanig kunnen bijdragen aan het voorkomen van een mogelijke escalatie van de interne, etnische tegenstellingen in Macedonië. Volgens het betreffende rapport is een dergelijke escalatie op korte termijn denkbaar, zeker als de EG er niet in slaagt overeenstemming te bereiken over de erkenning van Macedonië. Deze kwestie zal bij de EG-top in Edinburgh op de agenda staan.

TanJug heeft gemeld dat het Macedonische parlement en de regering de bereidheid hebben uitgesproken de naam van de republiek te veranderen in "Republiek Macedo-

[REDACTED]

nië (Skopje)". Hiermee wil Macedonië tegemoet komen aan de Griekse bezwaren tegen de internationale erkenning van Macedonië onder die naam, die aanspraken zou inhouden op Grieks grondgebied. Mogelijk wil Macedonië op deze wijze de beslissing over de erkenning van het land tijdens de EG-top beïnvloeden. Griekenland heeft echter recentelijk nog verklaard niet te zullen instemmen met enige benaming waarin het woord Macedonië voorkomt. De Macedonische regering staat echter onder sterke druk van nationalistische zijde en zal derhalve niet bereid zijn tot nog verdergaande concessies.

Opmerkelijk is overigens dat Ghali in zijn voorstel aan de Veiligheidsraad ook de mogelijke stationering had genoemd van VN-politiemensen om het etnische geweld in Macedonië te beteugelen, maar dat de Macedonische regering daarmee niet instemt. Dit wijst erop dat deze regering de handen vrij wil houden om de Albanese minderheid in de republiek, die naar tenminste verre gaande autonomie streeft, op de door haar gewenste wijze tegemoet te treden. Dit wijst op een koerswijziging ten opzichte van het eerder gevoerde beleid, dat erop gericht was het streven van de Albanese in te kapselen door middel van relatief grote concessies.

Conclusie/vooruitzicht

Er blijft sprake van grote etnische fricties in Bosnië-Herzegovina. Niet alleen zijn er aanwijzingen voor tegenstellingen tussen de Moslims onderling, maar ook blijft er sprake van conflicten tussen hen en de Kroaten, die pogingen in het werk blijven stellen om de invloed van de Moslims op het Bosnische staatsgezag te ondermijnen. Dit staat ten dienste aan hun streven de "Kroatische" gebieden in Bosnië-Herzegovina uiteindelijk zo niet juridisch, dan toch feitelijk aan te sluiten bij Kroatië. Dit kan de effectiviteit van het Bosnische verzet tegen de Serviërs negatief beïnvloeden.

Ook in Kroatië is onverminderd sprake van etnische fricties, niet alleen in de UNPA's, maar ook tussen de Kroaten en het segment van de Kroatische Serviërs dat de Kroatische soevereiniteit wèl erkent.

Een escalatie van etnische tegenstellingen in Macedonië is op korte termijn denkbaar, zeker wanneer internationale erkenning van die republiek uitblijft. Er moet rekening mee worden gehouden dat Macedonië in geval van een escalatie van de conflicten rond Kosovo direct militair bij deze strijd betrokken zal raken. De stationering van een VN-vredesmacht aan de Macedonische grenzen kan in dit opzicht een matigende rol spelen.